

TUTUM VE DEĞERLER KAPSAMINDA POLİS MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRTÜK PROGRAMI*

*Köksal BOZTAŞ***

*Erdoğan TEZCİ****

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Balıkesir Polis Meslek Yüksekokulu'nda (Balıkesir PMYO) uygulanmakta olan resmi program dışında örtük programın kapsamının ne olduğunu açığa çıkarmaktır. Durum çalışması desenine göre tasarlanan, nicel ve nitel yöntemlere başvurulmuş bu araştırmada üç tane çalışma grubu oluşturulmuştur. 574 öğrenciye yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen okula, mesleğe ve polis özel harekât branşına yönelik tutum ölçekleri uygulanmıştır. Tutum ölçeklerinden aldıkları puanlarına göre öğrencilerle görüşme yapmak için amaçlı örnekleme yapılmıştır. Üçüncü çalışma grubu olarak ise öğretim görevlilerinden geldikleri kaynaklara göre amaçlı örnekleme yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak mesleğe, okula ve polis özel harekât branşına yönelik tutum düzeylerini ölçmek amacıyla 5'li Likert tutum ölçeklerinin yanı sıra öğrenci ve öğretim görevlisi görüşme formu ile öğrencilere yazdırılan kompozisyon kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde ortalama ve standart sapma, korelasyon analizi, görüşmelerle elde edilen nitel veriler üzerinde ise içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci puanları arasında orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretim görevlilerince ortaya konulan öğrenme yaşantıları bağlamında, öğretim görevlilerinin eşit derecede en çok tecrübe paylaşımı yaptıkları ve öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine önem verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin perspektifinden kendilerine sağlanan öğrenme yaşantıları bağlamında öğrenciler, okuldaki ders başarısı dışında kendileriyle en çok tecrübe paylaşımı yaptığını belirtmişlerdir. Gerek nicel verilerle nitel veriler, gerekse öğrencilerle öğretim görevlilerinden elde edilen bulgular tutarlı çıkmıştır. Bu çalışmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, örtük programa yönelik kuramsal yaklaşımlardan işlevsel yaklaşımın savları ile daha çok bağdaşıklık gösterdiği anlaşılmaktadır.

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışma ilk yazarın doktora tezinin bir bölümünden alınmış ve ikinci yazar tarafından danışmanlık yapılmıştır.

** Dr. Emniyet Genel Müdürlüğü, El-mek: koksaltboztas@yahoo.com

*** Doç. Dr. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: erdogan.tezci@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Örtük Program, Resmi Program, Değer, Polis Meslek Yüksekokulu, Polis Özel Harekât Branşı.

THE HIDDEN CURRICULUM OF POLICE VOCATIONAL SCHOOL OF HIGHER EDUCATION IN THE FIELD OF ATTITUDE AND VALUES

ABSTRACT

The purpose of this study is to find out what kind of hidden curriculum Balıkesir Police Vocational School of Higher Education (PMYO) has except for official curriculum. Both qualitative and quantitative methods are conducted in this research and designed as a case study. Population was selected as follows: attitude questionnaires on school, profession and branch were conducted to 574 cadets. Purposive sample was selected according the values of questionnaires. As a third purposive sample, lecturers were selected. Data collection tools include Likert-scale type questionnaires which were developed by the researchers about school, profession and branch, letters written by cadets and interview papers for cadets and lecturers. Mean, standard deviation, and correlation analysis were utilized to analyze the quantitative data and content analysis was utilized to analyze the qualitative data. According to the findings of the study, lecturers share experiences and attach importance to self-expression. Findings gathered from cadets are consistent with their lecturers. The outcome of the all findings of this research, it is possible to say that these findings are more consistent with the functionalist perspective comparing with others.

STRUCTURED ABSTRACT

Livesey (2005: 1) thinks that not only what is learnt and why it is learnt, but also, most importantly, we also have work on how it is learnt in schools. It is the subject of official curriculum how it is learnt. Though what really happened is the matter of hidden curriculum as well. “The hidden curriculum is that set of implicit messages relating to knowledge, values, norms of behaviour and attitudes that learners experience in and through educational processes” (Skelton, 1997: 188). Initially Phillip Jackson (1968) originated the term hidden curriculum in his book *Life in Classrooms*. While originating the term ‘hidden curriculum’ he also identified the basis (Jackson, 1968: 33-34):

“ (...) the crowds, the praise, and the power that combine to give a distinctive flavor to classroom life collectively from a hidden curriculum which each student (and teacher) must master if he is to make his way satisfactorily through the school.”

It is a common idea that hidden curriculum exists at all educational institutions including distance education (Anderson, 2001; Tuncel, 2008; Yüksel, 2004). So, as an educational institution, police vocational schools have hidden curriculum inevitably. Bulk of the researches on police education identified the problems regarding both

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

police lecturers and official curricula (Akın, 2011; Alaç, 2010; Bakioglu & Özcan, 2003; Balcı, Çelik & Kara, 2012; Çöloğlu, 2006; GEAR, 2010; Güçlü, 2006; Karaman, 2012; Kıvrak, 2008; Küçükoglu, Özgüler & Kaya, 2011; N. Sönmez, 2009; N. Sönmez, 2012; Sözen, 2004; Şen & Muş, 2012; Zengin, 2012). But the hidden curriculum is uninspected aspect of the police training. The purpose of this study is to find out what kind of hidden curriculum Balıkesir Police Vocational School of Higher Education (PMYO) has beside the official curriculum. Both qualitative and quantitative methods are employed. This research is designed as a case study. Sample was selected as follows: attitude questionnaires on school, policing profession and special operations branch were administered to 574 cadets (first sample). Purposive sample was selected among respondents according to the scores of questionnaires and afterwards they were interviewed (second sample). The third group of sample was selected among lecturers and afterwards they were interviewed. Data collection tools include Likert-scale type questionnaires which were developed by the researcher about school, profession and branch, letters written by cadets and interview papers for cadets and lecturers. Mean, standard deviation, and correlation analysis were utilized to analyze the quantitative data and content analysis was utilized to analyze the qualitative data.

Study findings show that, the attitudes of cadets who selected the police special operations branch were found to be positive towards their school, policing profession, and the police special operations branch. The relationship among attitudes' scores towards their school, policing profession, and the police special operations branch were found to be positive at moderate level. This fact indicates the linear relation among cadets' attitudes.

Findings reading to lecturers, they share policing professional experiences and attach importance to value self-expression. Findings gathered from cadets are consistent with their lecturers, and also cadets expressed their satisfaction with learning via policing professional experiences. This situation may be because of thought of the insufficiency of the official curriculum. In the context of hidden curriculum, collectivist/solidary cultural value is to be formed by the lecturers. This finding is consistent with the other cultural studies, i.e. Şahin, Fırat, & Zoraoglu, 2010; Toker-Gökçe & Oğuz, 2015.

Findings reading to cadets show that beside official curriculum, lecturers share policing professional experiences. Second, lecturers urge cadets to obey discipline rules. The idea of lecturers that police education should be a professional education instead of general, may lead this milieu. Lecturers do not only teach, but also try to prepare their cadets for policing profession with real life experiences (this is an extra effort in Turkey). Lecturers intend to educate cadets not only by means of cognitive domain, but also affective domain.

As a conclusion, cadets' attitudes were found to be positive towards their school, policing profession, and the police special operations branch and also the relation among attitudes' scores were found to be positive at moderate level. The highest correlation is between attitudes towards school and policing profession. There is a positive and weak relationship between police special operations branch

Turkish Studies

and the school. The high scores of attitudes and significant positive relationship among attitudes will be able to effect professional performance positively. Besides, quantitative findings may be seen as an indicator that cadets internalize the life in the school in the context of hidden curriculum. High scores of attitudes and positive relationship among attitudes show fruitful learning experiences in learning process.

In the context of hidden curriculum lecturers share mostly policing professional experiences and attach importance to value self-expression. Lecturers stated that they find the official curriculum insufficient, so they may want to contribute or they may want to explain how to practice the theoretical knowledge. The opinion that police official curricula are insufficient in Turkey is a common finding in both official reports of Turkish National Police (GEAR, 2010; PEMUS, 2011) and also scientific researches (Alaç, 2010; Küçüköğlü et al., 2011; Alsancak, et al., 2012; Şen & Muş, 2012).

Except for academic success, lecturers attach importance to value self-expression. Following their graduating cadets will serve as police officers in society not in barracks, so lecturers may see the ability of self-expression as stipulation of success in the professional life. Self-expression is a crucial need (Alıç, 1995; Şimşek & Tanaydın, 2002) and because of this importance it is studied in literature, i.e. during educational process to enhance this ability drama method usage (Karadağ & Çalışkan, 2006), doing exercise (Kırmoğlu, Kepoğlu, Dereceli, Parlak & Tozoğlu, 2009), and primary school teachers' request from pre-school teachers (Yapıcı & Ulu, 2010) were investigated.

The results revealed that lecturers form a collectivist/solidary cultural value in the context of hidden curriculum. Literature shows that other researches have the similar findings. Şahin, Fırat, & Zoraoğlu's research (2010) found that in Turkish culture collectivism/solidarity is more common than individualism. Toker-Gökçe & Oğuz (2015), in their research found out that the teachers had collectivist cultural value more than the other one. On the other hand individualism is the common value in western cultures. In Lempp & Seale's research (2004) medical students described a hierarchical and competitive atmosphere in the medical school in UK, in which haphazard instruction and teaching by humiliation occur, especially during the clinical training years.

Consistent with their lecturers, cadets stated that they shared policing professional experiences. Lecturers bring real life experiences to class, try to teach from faults, and teach to face faults. It may be said that lecturers see the education at school as a professional education instead of general one, and also they think official curriculum has gaps. In Turkey the argument/critic that curricula, particularly police curricula are too much theoretical and away from field training, has a long background. Many researches on this subject stated this problem, some of them are: Alaç, 2010; Alsancak et al., 2012; Çöloğlu, 2006; GEAR, 2010; Küçüköğlü et al., 2011; N. Sönmez, 2009; PEMUS, 2011; Şen & Muş, 2012; Yurdaer, 2000.

Both qualitative and quantitative findings reveal that cadets perceive their learning experiences on policing profession and special operations branch positively. This is a crucial factor to endear their

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

school they study and their future profession. One of the most important value cadets receive is professional socialization as both qualitative and quantitative findings tell. In addition to professional socialization, values which start to be given in family and facilitate general socialization in society (Okumuş, 2014), are rendered.

As a result, findings are more consistent with the functionalist perspective comparing with others. The hidden curriculum of the Balıkesir PMYO facilitates the socialization process as well as professional process. Qualitative and quantitative findings are consistent. Lecturers treat the education of Balıkesir PMYO as a professional education and see insufficiency in the official curriculum. The hidden curriculum supports the official one and plays a complementary role. Cadets are happy with the education they have, and perceive themselves important at the school. The hidden curriculum of Balıkesir PMYO functions adequately to prepare cadets for profession by means of affective domain.

Based on results of this research, it is advised to put real life police experiences into official curricula. For instance a course with a name “Lessons Learned” may be useful. Hidden curriculum should be considered at the process of police curricula development and also hidden curriculum described by this research should be kept in mind. This research is conducted at the Balıkesir PMYO, similar researches will be helpful if conducted at the Police Academy (the institution graduates ranked police officers). Directors, supervisors and especially lecturers and instructors should be trained on this subject to be able to put the theoretical knowledge into practice.

Key Words: Hidden Curriculum, Official Curriculum, Value, Police Vocational School Of Higher Education, Police Special Operations Branch.

GİRİŞ

Toplumların varlıklarını devam ettirebilmeleri, yeni kuşakların toplumun gereksinim duyduğu özelliklere sahip olarak yetiştirilebilmeleri ile mümkündür. Her toplum, çocuklarına ve gençlerine istedikleri özellikleri kazandırabilmek için eğitim kurumunu işe koşmaktadır. Genel çizgilerle “eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamıdır” (Varış, 1996: 13). Bir toplumun geleceği olan yeni kuşaklara, okullarda nelerin öğretileceğini ele alan çalışma alanı ise eğitim programıdır. Eğitim programı, “belli öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümüdür” (Ertürk,1975: 14). Bir başka tanıma göre ise eğitim programı, “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir” (Demirel, 2009: 4).

Eğitim programı çeşitli şekillerde tanımlandığı gibi kendi içinde çeşitli şekillerde de sınıflandırmalar yapılmıştır. Alanın genişliği beraberinde eğitim programının sınıflandırmasını da doğal olarak getirmektedir. Örneğin Posner programı, işlevine göre kendi içinde beş farklı şekilde tanımlanmaktadır (Demirel, 2009: 4):

- ✚ Resmi eğitim programı
- ✚ İşevuruk eğitim programı
- ✚ Örtük eğitim programı

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- ✚ Öğretisiz eğitim programı
- ✚ Destekleyici eğitim programı

Livesey (2005: 1), sadece “nelerin niçin öğretildiğinin tartışılmasının yeterli olmadığını, daha önemli olanın okullarda nasıl öğretildiğinin de gündeme alınması gerektiğini” vurgulamaktadır. Okullarda nasıl öğretim yapıldığı resmi programın konusu olmakla birlikte gerçekte neler yaşandığı daha çok örtük program kapsamında ele alınacak bir konudur. Skelton (1997: 188) örtük programı, “öğrenenlerin eğitim süreci boyunca karşılaştıkları bilgi, değerler, davranış normları ve tutumlara ilişkin gizil (implicit) mesajlar seti” olarak tanımlamaktadır. V. Sönmez’e (2008: 99) göre örtük program, “resmi programın dışında, genellikle onun gizil hedeflerini gerçekleştirmek için el altından işletilen, bu arada farklı hedeflerin de kazanılmasını sağlayan programdır”.

Örtük program kavramı 1932’de Willard Waller’ın *The Sociology of Teaching* adlı kitabında ele alınmasına rağmen 1960’lara kadar ayrıntılı çalışılmamış (Eisner, 1979) ve ilk defa Jackson tarafından kavramsallaştırılmıştır (Margolis, 2001; Tezcan, 2003; Wren, 1999). Örtük program, resmi program gibi açık ve belirgin değildir. Üzerinde araştırma yapmak oldukça zor ve zahmetli bir iş olduğundan bu alanda yapılan çalışma sayısı da oldukça azdır (Yüksel, 2007). Örtük programın işleyişinin tam olarak tanımlanması güçtür, nedenleri ve etkileri hâlâ tartışılmaktadır ve okul yaşamının açıklanmasında büyük önem taşıyan bir kavramdır (Sarı, 2007). Tezcan (2003), örtük programı “gizli müfredat” olarak adlandırarak, öğrencilerin günlük okul yaşamı içerisinde benimsedikleri anlam, inanç ve doğruları ifade ettiğini ve gizli müfredatın, okul ve sınıf içindeki ilişkilerde görülmesinden başka, formal bir ortamda aktarıldığını, okullarda programda belirtilen bilgi ve değerlerden daha fazla şeyler öğretildiğini belirtmektedir.

Örtük programın kapsamı oldukça geniştir. Sosyolojik niteliği daha fazladır ve okuldaki yaşamın daha çok sosyal yönlerine işaret eder. Okulun toplumsallaştırma fonksiyonu olarak da bakılabilir (Kentli, 2009; Sarı, 2007). Jackson (1968’den akt. Marsh, 1997: 33), öğrencileri çok güçlü yollarla toplumsallaştıran eğitimin psikolojik yönleri üzerinde odaklanmış ve örtük programla ilgili üç unsuru vurgulamıştır:

- ✚ Sınıfın kalabalık doğası: Çocuklar isteklerinin geciktirilmesi, yok sayılması ve sosyal açıdan önemsenmeme ile başa çıkmak zorundadır.
- ✚ Hem öğretmene hem de akranlara duyulması beklenen çelişkili bağımlılık.
- ✚ Öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki eşit olmayan güç ilişkileri

Örtük program, programların, bir başka ifadeyle program uygulanırken yaşananların resmîyette görünmeyen kısmıdır, bu özelliği literatürde Mariani (2001) tarafından buzağdı metaforu ile ortaya konmuştur. Ait olduğu kurumda kültürü ve günlük yaşantıları düzenlemekte, okullarda var olan kültürün ne olduğu hakkında ayrıntılı bilgi sunmakta ve insanların davranışlarını yönlendirmektedir. Örtük program özellikle sınıf içerisinde öğretmen davranışlarından ortaya çıkmakta, öğrenciler üzerinde etkili olması da buradan gelmektedir. Okulun kültürü üzerinde okul müdürünün ve öğrencilerin davranışları gibi daha birçok değişken etkili olmaktadır. Ancak, örtük program kapsamında sınıf içerisinde en önemli etkenin öğretmen davranışlarının olduğu söylenebilir.

Bugün artık örtük programın bütün eğitim kurumlarında ve düzeyi farklı olsa da bütün okullarda bulunduğu, hatta uzaktan eğitimde de bulunduğu bilinmektedir (Anderson, 2001; Tuncel, 2008; Yüksel, 2004). Bir eğitim kurumundan söz edildiği durumda bu kurumun eğitim faaliyetlerini düzenleyen resmi programın varlığının yanı sıra bu kurumda resmi programın dışında

da bir örtük programdan söz edilebilir. Polis meslek yüksek okulları da birer eğitim kurumudurlar. Bu bağlamda polis meslek yüksek okullarında eğitim-öğretim faaliyetlerini kılavuzlayan resmi programın yanı sıra diğer eğitim kurumlarda olduğu gibi örtük programın varlığı yadsınamaz.

Hizmet öncesi polis eğitimi mesleki bir eğitimidir. Dolayısıyla genel eğitimden farklı olarak kendine özgü nitelikler taşımaktadır. Türkiye’de diğer ülkelerde olduğu gibi genel eğitimden ayrı olarak yürütülmektedir (Bakioğlu ve Özcan, 2003; GEAR, 2010; PEMUS, 2011).

Emniyet Teşkilatı’nın polis memuru ihtiyacını karşılayan Polis Okulları 2001 tarihinde 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Polis Akademisi Başkanlığı bünyesinde Polis Meslek Yüksek Okullarına (PMYO) dönüştürülmüştür (Polis Yüksek Öğretim Kanunu, 2001, Sayı: 4652) ve 2001–2002 eğitim-öğretim yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Bir eğitim kurumu olarak PMYO’ların resmi programı yanında örtük programı da vardır. Sınıf içerisinde örtük programı şekillendiren eğitimci olarak, PMYO’larda kadrolu ve misafir sivil eğitimciler ile birlikte meslek mensubu rütbeli polisler de eğitimci olarak görev yapabilmektedirler. Polis eğitim kurumlarına dönük birçok çalışma yapılmıştır, bu çalışmaların bir kısmı PMYO’larda eğitim veren eğitimciler üzerine (örneğin: Bakioğlu ve Özcan, 2003; GEAR, 2010; N. Sönmez, 2012), bir kısmı ise PMYO’ların eğitim programları üzerinedir (örneğin: Akin, 2011; Çöloğlu, 2006; Güçlü, 2006; Karaman, 2012; Kıvrak, 2008).

Polis meslek yüksek okulları ile ilgili yapılan araştırmalarda (Çöloğlu, 2006; Kıvrak, 2008) PMYO’ların hem eğitim programlarının yetersizliği, hem de eğitimcilerinin idari nedenlerle beklentiyi karşılayamadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde polis eğitiminin farklı boyutlarıyla incelenerek sorunların ve çözüm önerilerinin gerek bireysel araştırmacılar tarafından (örneğin: Alaç, 2010; Bakioğlu ve Özcan, 2003; Balcı, Çelik ve Kara, 2012; Küçüköğlü, Özgüler ve Kaya, 2011; Şen ve Muş, 2012; N. Sönmez, 2009; N. Sönmez, 2012; Sözen, 2004; Zengin, 2012), gerekse bu alanda yetkili ve PMYO’ların bağlı olduğu üst kurum olan Polis Akademisi Başkanlığı tarafından (GEAR, 2010; PEMUS, 2011) ortaya konduğu ve tartışıldığı görülmektedir. Ancak tartışılmayan alan, resmi programın uygulanması sırasında PMYO’larda örtük programın ne olduğu ve nasıl bir etkiye sahip olduğudur. Resmi programla istenen polis memuru nitelikleri karşılanamıyorsa (GEAR’ın geniş alanlı araştırması bu sonuca ulaşmıştır) resmi program ile birlikte örtük programın da gözden geçirilmesi gereklidir. Polis eğitim kurumlarında idareci, eğitimci ve öğrencilerin örtük program bağlamında ne öğrettiklerinin ve öğrendiklerinin de araştırılması gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, örtük programın resmi programa kattıkları yanında resmi programı destekleyici ve engelleyici yönlerinin de betimlenmesi gerekmektedir. Her ne kadar yukarıda örnekleri verilen polis eğitim programları hakkında araştırmalar yapılmışsa da, polis eğitim kurumlarının örtük programı üzerine bir çalışmaya rastlanmamıştır, dolayısıyla bu araştırma, konu üzerinde yapılacak ilk çalışma özelliğine sahip olacaktır.

Bu araştırmada Balıkesir Polis Meslek Yüksekokulu’nda (Balıkesir PMYO) uygulanmakta olan resmi programın dışındaki örtük programın kapsamını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Balıkesir PMYO öğrencilerinin polislik mesleğine, okula ve özel harekât branşına yönelik tutum puanları arasında ilişki var mıdır?
2. Balıkesir PMYO’da uygulanmakta olan örtük program bağlamında öğretim görevlilerince ortaya konulan öğrenme yaşantıları nelerdir?
3. Balıkesir PMYO’da örtük program bağlamında öğrencilerin perspektifinden kendilerine sağlanan öğrenme yaşantıları nelerdir?

Araştırma yürütülürken, Balıkesir PMYO’da örtük programın kapsamı öğrenme yaşantılarıyla ve 2013–2014 öğretim yılında Balıkesir PMYO’dan toplanan verilerle

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

sınırlandırılmıştır. Ayrıca örtük program kapsamında öğrenme yaşantıları ele alınırken, derslerdeki eğitim ve öğretim etkinlikleri dışındaki Balıkesir PMYO idaresinin idari faaliyetleri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

YÖNTEM

Bu araştırma Polis adaylarının, mesleğe, okula ve polis özel harekât branşına yönelik tutum düzeylerini ölçmesiyle nicel; örtük program bağlamında ortaya konulan öğrenme yaşantıları ile Balıkesir PMYO’da örtük programın kapsamını derinlemesine ve çok boyutlu olarak incelenmesine yönelik nitel bir çalışmadır. Örtük program araştırmacıları, nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte ve nitel yöntemin daha ağırlıklı kullanılmasını önermişler ve kullanmışlardır (Yüksel, 2004). Nicel araştırma anket gibi ölçme araçlarının kullanıldığı, çok sayıda insanın katıldığı ve verilerin istatistiksel olarak analiz edildiği nicelikler üzerine odaklanılan bir araştırma türüdür (Glesne, 2012: 382). Nitel araştırma ise, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39).

Bu çalışmada durum çalışması deseni benimsenmiştir. durum çalışmaları ile bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada Nicel yöntem olarak, tutum ölçekleri ve istatistiksel analizlere başvurulurken, nitel yöntem olarak görüşmeler yapılmış, öğrencilere kompozisyon yazdırılmış ve ardından içerik analizi yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Nicel ve nitel yöntemlere başvuru bu çalışmanın çalışma grubunu belirlerken iki aşamalı bir süreç izlenmiş ve üç tane çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci aşamada, Balıkesir PMYO’da 2013–2014 eğitim ve öğretim döneminde öğrenim gören 574 öğrenciye yönelik okula, mesleğe ve polis özel harekât branşına yönelik tutum ölçekleri uygulanmış ve öğrencilerin tutum ölçeklerinden aldıkları puanlara göre sınıflandırma yapılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenci sayıları Çizelge 1’de verilmiştir:

Çizelge 1. Araştırmanın Birinci Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrenciler ve Sayıları

Şube	Öğrenci Sayısı	Cinsiyet
1	24	E
2	30	E
3	32	E
4	30	E
6	31	E
7	30	E
8	31	E
10	18	E
11	9	E
13	31	E
15	32	E
16	29	E
17	27	E
18	33	E
19	31	E
20	34	E
21	30	E
22	32	E
23	30	E
24	30	E

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

TOPLAM	574
---------------	-----

İkinci aşamada ise tutum ölçeklerinden elde edilen ölçümlerden yola çıkılarak, öğrencilerden görüşme yapmak için amaçlı örnekleme yapılmıştır. Uygulanan tutum ölçeğinden elde edilen puanlar, en az 4 farklı sınıf olmak üzere ve en yüksek puan alan 8, en düşük puan alan 8 öğrenci olmak üzere toplam on altı öğrenci belirlenmiştir. Öğrencilerin tutum puanlarının sıralamasının yanı sıra farklı sınıflardan olması da önemli bir ölçüt olarak kabul edileceğinden çalışma grubu öğrencilerinin birkaç sınıf içinden oluşmamasına dikkat edilmiştir. Seçilen öğrencilerin şubelerine göre dağılımları ve ölçeklerden aldıkları puanlar Çizelge 2’te verilmiştir.

Çizelge 2. Araştırmanın İkinci Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrenciler ve Ölçek Puanları

	Öğrenci	Şube	Toplam Ölçek Puanı
En Yüksek Puan Alanlar	Ogr.1	22	4.95
	Ogr.7	4	4.93
	Ogr.13	24	4.93
	Ogr.11	2	4.91
	Ogr.9	13	4.9
	Ogr.2	1	4.89
	Ogr.3	1	4.89
	Ogr.14	1	4.89
En Düşük Puan Alanlar	Ogr.15	6	3.27
	Ogr.4	3	3.17
	Ogr.6	4	3.1
	Ogr.12	18	3.08
	Ogr.5	8	3.07
	Ogr.10	21	2.82
	Ogr.8	7	2.23
	Ogr.16	10	1.83

Çizelge 2 incelendiğinde öğrencilerin aldığı en yüksek tutum puanının 4.95 ve en düşük tutum puanının ise 1.83 puan olduğu görülmektedir. Belirlenen öğrencilerin sınıf şubelerine bakıldığında 13 farklı şubeden oldukları görülmektedir. Böylece birkaç şubede toplanma olmamış, yeterince dağılım sağlanmıştır.

Üçüncü çalışma grubu olarak ise Balıkesir PMYO’ da 2013–2014 eğitim ve öğretim döneminde görev yapan toplam 52 öğretim görevlisinden geldikleri kaynaklarına göre amaçlı örnekleme yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının dağılımı Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Araştırmanın Üçüncü Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretim Görevlileri

Geldiği Kaynak	Kariyeri/Rütbesi	Kişi Sayısı	Cinsiyeti
Üniversite	Yrd.Doç.Dr.	1	E
Baro	Avukat	1	K
PÖH	Komiser	1	E
Balıkesir PMYO	Emniyet Md. (Öğretmen)	2	E
Balıkesir PMYO	Emniyet Md. (İdari Kadro)	2	E
Balıkesir PMYO	Okutman	2	E
Toplam		9	

Çizelge 3 incelendiğinde öğretim görevlilerinin üniversiteden bir yardımcı doçent, barodan bir avukat, polis özel harekât (PÖH) branşlı personelden bir komiser, iki öğretmen emniyet

müdürü, iki kadrolu öğretim görevlisi ve idari kadroda yer alan iki emniyet müdürü olmak üzere toplam dokuz kişiden oluştuğu görülmektedir. İlk iki çalışma grubundan cinsiyet boyutuyla farklı olarak, üçüncü çalışma grubunda bir kadın bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nicel veri toplama aracı olarak mesleğe, okula ve polis özel harekât branşına yönelik tutum düzeylerini ölçmek amacıyla 5'li Likert tutum ölçekleri, nitel veri toplama aracı olarak ise öğrenci görüşme formu ve öğretim görevlisi görüşme formu ile öğrencilere yazdırılan kompozisyon kullanılmıştır. Bu araçlar araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Tutum ölçekleri üzerinde yapılan güvenilirlik analizinde Balıkesir PMYO'ya yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı .89, polislik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı .89, Polis Özel Harekât branşına yönelik tutum ölçeğinin ise güvenilirlik katsayısı .87 bulunmuştur. Polislik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin faktör yapısını belirlemek için temel bileşenler analizi ile analiz yapıldığında diğer iki ölçekten farklı olarak üç faktörlü bir ölçek olduğu görülmüştür. Birinci faktör “mesleki uygunluk” olarak, ikinci faktör “mesleki değer” olarak ve üçüncü faktör ise “mesleki kararlılık” olarak isimlendirilmiştir.

Öğrencilerle ve öğretim görevlileriyle görüşme yapmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmasına karar verilmiştir. Görüşülenlerin bilgisi ve izni ile bire bir görüşmelerin ses kayıtları yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler 9 – 32 dakika, öğretim görevlileriyle yapılan görüşmeler ise 17 – 42 dakika arasında sürmüştür. Çözümü yapılan görüşme ses kayıtları üzerinde içerik analizleri yapılmıştır. Nitel veri toplama aracı olarak görüşme tekniğini destekleyecek tekniklerden biri olarak öğrencilerden kompozisyon yazmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Polislik mesleğine yönelik tutum ölçeği geneli ve alt boyutları ile okula ve polis özel hareket branşına yönelik tutum puanları arasında ilişkinin olup olmadığı ve yönünü belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Veri metinleri oluşturulduktan sonra toplanan veriler kodlanmış, ardından ana temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Kodlamalarda öğretim görevlileri ÖG1, ÖG2, ÖG3, ... şeklinde, öğrenciler ise Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde gösterilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda başlıklar altında verilmiştir.

Öğrencilerin Tutum Puanları Arasında İlişkiye Ait Bulgular ve Yorumlar

Polis özel harekât branşını seçen ve PMYO'da öğrenim gören öğrencilerin, öğrenim gördükleri okul, polislik mesleği ve polis özel harekât branşlarına yönelik tutumları yüksek bulunmuştur. Balıkesir PMYO'da öğrenim gören adayların okula, polislik mesleğine ve polis özel hareket branşına yönelik tutum puanları arasında ilişkin olup olmadığının belirlenmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Öğrenci Tutum Puanları Arasında Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5
1- Polislik Mesleğine Yönelik Tutum- Mesleki Uygunluk Boyutu	1				
2- Polislik Mesleğine Yönelik Tutum- Mesleki Değer	.531*				
3- Polislik Mesleğine Yönelik Tutum- Mesleki Karar	.616*	.690*			
4-Polislik Mesleğine Yönelik Tutum- Genel	.774*	.905*	.890*		
5-Okula Yönelik Tutum	.419*	.482*	.576*	.573*	
6- Özel Harekat Branşına Yönelik Tutum	.387*	.375*	.460*	.467*	.347*

*p<.001

Öğrencilerin polislik mesleğine yönelik tutum puanları alt boyutları ile geneli arasında yüksek düzeyde korelasyon belirlenmiştir. En yüksek korelasyon ($r=.905$) mesleki değer alt boyuttur. Bunu mesleki karar ($r=.890$) ve mesleki uygunluk ($r=.774$) izlemektedir. Polislik mesleğine yönelik genel tutum puanı ile alt boyutlar arasında yüksek düzeyde ilişki belirlenmiştir. Bu durumun ölçeğin iç tutarlığının yüksek olmasından kaynaklandığı gibi, öğrencilerin mesleğe yönelik genel tutumu ile o mesleği kendilerine uygun görme, mesleki kararlık ve mesleğe değer vermeleri gibi tutumu oluşturan özellikler arasındaki doğal ilişkiden de kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin okula, mesleğe ve branşa yönelik tutumları arasındaki en yüksek korelasyon ($r=.573$) okula yönelik tutum ile mesleğe yönelik tutum arasındadır. En düşük korelasyon ise ($r=.347$) özel harekat branşı ile okula yönelik tutum arasındadır. Tutum puanları arasında ilişki pozitif ve orta düzeydedir denebilir. Bu durum, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ile branşa yönelik tutumları ve Balıkesir PMYO'ya ilişkin puanları arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Öğretim Görevlilerince Ortaya Konulan Öğrenme Yaşantılarına Ait Bulgular Ve Yorumlar

Öğretim görevlilerince ortaya konulan öğrenme yaşantılarını belirlemek için sorulan soruya öğretim görevlilerinin verdiği cevaplara ilişkin temalar ve bunlara ait frekans ile yüzde değerleri Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. Öğretim Görevlilerinin Ortaya Koydukları Öğrenme Yaşantıları

Resmi Programla İlişkisi	Ortaya Konulan Öğrenme Yaşantıları	
	Frekans	Yüzde
Destekleyen	Değerler	
	Adalet ve hakkımı savunma	33
	Saygı ve sevgi	22
	İnsan ve topluma önem	22
	Doğruluk ve dürüstlük	22
	Yardımlaşma	11
	Dostluk	11

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Destekleyen	Birbirlerine güven	1	11
	Ahlâk ve etik değer		
	Sabır		
	Kendini gerçekleştirme		
	Kendini ifade edebilme	5	56
	Kişisel gelişim	3	33
	Kitap okuma	2	22
	Kişiliği ön plana çıkarma		
	Sosyalleştirme		
	İletişim		
	(Akranlarıyla sınıf içi iletişim)	1	11
	(Gelecekte aile bireyleriyle iletişim)	1	11
	Vatan millet sevgisi		
	Ülke gündemi		
	Mesleğe Hazırlama		
	Halkla iyi ilişkiler ve iletişim		
	Disiplin		
	Tecrübe paylaşımı		
	Uyum ve dayanışma		
	Bilişsel Alan		
	Araştırma ve girişkenlik		
Tecrübe	5	56	
Yaşayarak öğrenme/güncel bilgi	2	22	
Güç ve otorite			
İtaat			
Diğer			
Aileye önem			
Film izleme			
Parayı koruma			
Desteklemeyen	Otorite (baskı)		

Öğretim görevlilerinin verdikleri cevaplara bakıldığında, programda yer alan ve öğrencilerin bilmesi gereken bilgiler dışında ayrıca kazandırmayı hedefledikleri bilgi, beceri ve değerler olarak en çok “tecrübe paylaşımı” ve “kendini ifade edebilme becerisi” değerlerini aynı düzeyde (f=5) belirtmişlerdir. İkinci sırada ise “kişisel gelişim” ile “adalet ve hakkını savunma” değerlerinin aynı düzeyde (f=3) ifade edildiği belirlenmiştir. Örtük program kapsamında öğretim görevlilerinin kazandırmayı hedefledikleri diğer bilgi, beceri ve değerler şunlardır: Saygı ve sevgi (f=2), insan ve topluma önem (f=2), doğruluk ve dürüstlük (f= 2), kitap okuma (f=2) ve yaşayarak öğrenme/güncel bilgi, yardımlaşma (f=1), dostluk (f= 1) ve birbirlerine güven (f=1) olarak

sıralanmaktadır. İletişime vurgu yapılırken kendini ifade edebilme becerisinden farklı olarak akranlarıyla (f=1) ve gelecekte kuracakları aile üyeleriyle iletişim üzerinde durulduğu (f=1) belirlenmiştir.

Görüşme sırasında birinci soruya ilişkin öğretim görevlilerinin verdikleri cevaplarda kendi ifadelerinden bazıları şöyledir:

ÖG5: "Özellikle meslek içinde edindiğim tecrübelerden yola çıkarak bilgiler vermeye çalışıyorum. Öğrencilerde bu konulara zaten meyilli, bundan dolayı onlara tecrübelerimden örnekler vermek suretiyle bir şeyler anlatıyorum. (...) Onlara söylüyorum okul sadece temeldir, kişisel gelişim dediğimiz kendinizi geliştirin, okuyun, araştırın diyorum. Okumayı onlara sürekli tavsiye ediyorum, şunu örnek veriyorum, kadroda çalıştığınızda iyi bir mukayyit, yazıcı veya suşşturmacıya dikkat ettiğimde hepsi okuyan insanlar."

ÖG6: "Mesleğin yanında bütün polisler aynı zamanda birer insan, dolayısıyla kendini ifade etme, duyu ve düşüncelerini net bir şekilde ortaya koyma becerilerini geliştirme. Programda iletişim adı altında yer alıyor ama tam bu şekilde ifade edilmiyor, bunun dışında toplumdaki kişilerle iletişim kurarken ortaya çıkan sıkıntılar nelerdir; bunlar üzerinde duruyoruz. Derslerde en fazla üzerinde durduğumuz konulardan birisi programda yer almamasına rağmen kitap okuma alışkanlığını kazandırmak. Çünkü anlattığınız bu hedefe ulaşmanın birinci yolu da kitap okumaktır. Kitap okuma alışkanlığını kazandırdığımızda hem bilgi, donanım gibi pek çok şey kazandırıyor, hem de bu iletişim becerisini geliştirmenizi sağlıyor. Bundan dolayı daha çok kitap okuma alışkanlığını kazandırmak için uğraşyoruz."

Öğretim görevlilerinin derslerde resmi program içeriği dışında en çok tecrübe paylaşımına yer vermelerini ve bu durumu da öğrencilerin memnuniyetle belirtmelerini polis eğitim programlarının yetersiz görülmesiyle açıklayabiliriz. Gerek Emniyet Teşkilatı içerisinde hazırlanan kurumsal raporlarda (GEAR, 2010; PEMUS, 2011), gerekse bilimsel çalışmalarda (Alaç, 2010; Alsancak, Balcı ve Yıldırım, 2012; Küçüköğlü ve diğerleri, 2011; Şen ve Muş, 2012) sıklıkla tekrarlanan bir sorun olarak polis eğitim programları yetersiz görülmüştür. Hatta polis temel eğitiminin iki yıl (PMYO) olmadan önce dokuz aylık polis okulu döneminde Bakioğlü ve Özcan (2003) tarafından yapılan araştırmada polis eğitimcilerinin dörtte üçünden çoğu polis eğitiminin çağdaş olmadığı tarzında bir görüşü paylaşmışlardır. Balıkesir PMYO'da görevli öğretim görevlileri de bu görüşten hareketle resmi programdaki eksikliği tamamlamak ya da ders içeriklerinde yer alan kurumsal bilginin nasıl uygulanacağını öğrencilere aktarabilmek için tecrübelerini anlatma yolunu seçmiş olabilirler.

Balıkesir PMYO'nun örtük programı kapsamında bir dayanışma kültürünün oluşturulduğunu görmekteyiz. Saygı ve sevgi, tecrübe paylaşımı, kendini ifade edebilme becerisi, yardımlaşma, dostluk, birbirlerine güven gibi sağlanan öğrenme yaşantıları ile özelden kurum içerisinde genel olarak ise meslek içerisinde dayanışmayı geliştirmek, karşılaşılan durumları ilişki düzeyinde kendi imkânları ile çözüm bulmak amaçlanmaktadır. Balıkesir PMYO'nun örtük programı kapsamında bir dayanışma kültürünün oluşturulması, kültür alanında yapılan araştırmaların sonuçlarıyla uyumludur. Türkiye kültüründe bireycilik yerine dayanışmacılığın baskın olduğuna dair araştırmaları aktaran Şahin, Fırat ve Zorağlü'nun (2010) kendilerinin araştırmalarında da aynı sonuca ulaşmışlardır. Toker-Gökçe ve Oğuz'un (2015) öğretmenlere yönelik araştırmalarında da öğretmenlerin dayanışmacı kültürel değere bireyci kültürel değerden daha yüksek oranda sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin Perspektifinden Kendilerine Sağlanan Öğrenme Yaşantılarına Ait Bulgular Ve Yorumlar

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015*

Öğrencilerin perspektifinden kendilerine sağlanan öğrenme yaşantılarını belirlemek için sorulan soruya öğrencilerin verdiği cevaplara ilişkin temalar ve bunlara ait frekans ile yüzde değerleri Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6. Ders Başarısı Dışında Öğrenciden Beklentiler

Resmi Programla İlişkisi	Ders Başarısı Dışında Beklentiler	Frekans	Yüzde
Destekleyen	Değerler		
	Adalet ve hakkını savunma		
	Saygı ve sevgi	8	50
	İnsan ve topluma önem		
	Doğruluk ve dürüstlük		
	Yardımlaşma		
	Dostluk		
	Birbirlerine güven		
	Ahlâk ve etik değer	7	44
	Sabır	1	6
	Kendini gerçekleştirme		
	Kendini ifade edebilme		
	Kişisel gelişim		
	Kitap okuma		
Kişiliği ön plana çıkarma	1	6	
Sosyalleştirme			
İletişim			
(Akranlarıyla sınıf içi iletişim)			
(Gelecekte aile bireyleriyle iletişim)			
Vatan millet sevgisi	2	13	
Ülke gündemi	2	13	
Destekleyen	Mesleğe Hazırlama		
	Halkla iyi ilişkiler ve iletişim	4	25
	Disiplin	11	69
	Tecrübe paylaşımı	15	94
	Uyum ve dayanışma	3	19
	Bilişsel Alan		
	Araştırma ve girişkenlik	2	13
	Tecrübe		
	Yaşayarak öğrenme/güncel bilgi		
	Güç ve otorite		
İtaat	3	19	
Destekleyen	Diğer		
	Aileye önem	2	13
	Film izleme	1	6
	Parayı koruma	1	6
Destekleyen	Otorite (baskı)	2	13

Öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde okuldaki ders başarısı dışında öğretim görevlilerinin kendileriyle en çok tecrübe paylaşımı yaptıklarını belirtmişlerdir (f=15). İkinci sırada öğrencilerden en çok disiplinin beklendiği görülmektedir (f=11). Örtük program kapsamında okuldaki ders başarısı dışında öğrencilerden diğer istenilenler / beklenenler şunlardır: Saygı ve sevgi (f=8), ahlâk ve etik değer (f=7), halkla iyi ilişkiler ve iletişim (f=4), uyum ve dayanışma (f=3), itaat (f=3), vatan millet sevgisi (f=2), ülke gündemi (f=2), araştırma ve girişkenlik (f=2), aileye önem (f=2), sabır (f=1), kişiliği ön plana çıkarma (f=1), film izleniyor (f=1), parayı koruma (f=1). Resmi programı desteklemeyen boyutta ise olumsuz anlamda otorite (baskı) ifade edilmiştir (f=2).

Görüşme sırasında birinci soruya ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplarda kendi ifadelerinden bazıları şöyledir:

Ö1: “Öğretim görevlisinin beklentisi ders başarısından çok saygı ve sevgi çerçevesinde bir iletişim kurmasıdır”.

Ö8: “Meslekteki öğretim görevlileri bir konu geçtiğinde başına gelen bir olayı anlatıyor, kitapta yeri olmayan bir şeyi anlatıyor, şöyle de yapabilirsiniz, şunlara dikkat edin diyorlar”.

Ö11: “Genelde meslek tecrübeleri var, meslek tecrübelerini anlatıyorlar. Mesela Olay Yeri İnceleme dersine giriyoruz, sadece teorik olarak bilgileri anlatıp geçmiyor, başından geçen olayları anlatıyor. Kendisi yanlış yapmışsa siz bunu yapmayın gibi şeyler söylüyorlar. Yani başından geçen olayları örneklendirerek tekrar tekrar anlatıyorlar. Daha iyi oluyor, kafada daha kalıcı oluyor.”

Ö15: “Disiplin bekleniyor. İçtimalar olsun giyim kuşam tarzımız, saç tıraşımız olsun belli bir disiplin istiyorlar. Onun haricinde saygı istiyorlar. Alt üst ilişkisini kavramamızı istiyorlar. Hocalarımız yaşam tecrübelerinden derse katkı yapıyorlar. Hukuk dersi olursa hocamız hukuksal olayları anlatıyor. Polisiye bir konu varsa bunla ilgili bir olay anlatıyor. Müdürlerimiz meslekte gördükleri sıkıntıları anlatıyorlar. Bunları bizim yapmamamızı istiyorlar. Gördükleri başarıları anlatıyorlar. Takdir gören öğrenciler genelde sesi çıkan, yorum yapan, derse katılanlardır. Cezalandırılanlar ise uyuyanlar, derse geç kalanlardır.”

Okuldaki ders başarısının dışında öğrencilerden genel olarak tecrübe paylaşımı, disiplin ve saygı/sevgi beklendiğini söyleyebiliriz. Öğretmenlerin günlük yaşamdan örnekler vermeleri, onların, tecrübeyi paylaşmayı, hatalardan öğrenmeyi öğretmeye çalıştıklarını ve hatalarla yüzleşmeyi öğrettiklerini göstermektedir. Öğrencilere yaşamdan örnek vermekte ve hatalardan ders çıkarmayı öğütlemektedirler. Bu durum, öğretim görevlilerinin Balıkesir PMYO’da verilen eğitimi “mesleki eğitim” olarak görmesiyle yorumlanabilir. Nitekim yapılan araştırmalar ve literatür taramasında da polis eğitiminin genel eğitimin bir parçası olmanın yanında mesleki eğitim olarak kabul gördüğünü, kendine özgü becerilere ulaşabilmek için kendine özgü ilke ve yöntemlerin bulunması gerektiği belirtilmektedir (Bakioğlu ve Özcan, 2003; Budak, 2009; GEAR, 2010; Güloğlu, 2003; PEMUS, 2011).

Öğrencilerin görüşme sırasında verdikleri ve yukarıda aktarılan cevaplarından, okulda akademik başarıdan önce saygı ve sevgi temeline dayalı bir davranış biçiminin daha önemli görüldüğü sonucu çıkarılabilir. Öğretim görevlilerinin yukarıda açıklanan tutumlarını “mesleğe hazırlama düşüncesi” olarak yorumlayabiliriz. Bu düşüncenin altında yatan neden, öğrencilerin bilişsel öğrenmelerinin yanı sıra duyuşsal alanda da hazırlanması gerektiğine dair ön kabul olabilir.

Bir başka neden ise, öğretim görevlilerinin çoğunlukla meslekten geliyor olması olabilir. Polislik mesleğinden olan öğretim görevlilerinin disiplin anlayışını yansıtması bakımından hâlâ yürürlükte bulunan “Polisin Disiplinine, Merasim ve Topluluklardaki Rolüne ve Polis Karakolları Teşkilatı ile Vazifelerine Dair Disiplin Talimatı”nı ele almaya değer. Bu talimatın ilk maddesinde “polis mesleğinde disiplin temeldir.” yazılıdır. Bu durum, açıkça programlarda yer almasa da, polislik mesleğinde resmi programın dışında örtük program unsurlarının öğrenci davranışlarındaki beklentileri etkilediği söylenebilir.

Yeşilyurt ve Kurt’un (2012) araştırmasında elde edilen bulgular, resmi programların kişisel ve evrensel değerlerden ziyade, milli değerlerin öğrencilere kazandırılmasında daha yüksek düzeyde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Balıkesir PMYO’da örtük programın kapsamının ne olduğunu açığa çıkarmayı amaçlayan bu araştırmanın bulguları da genel olarak ele alındığında, mesleki ve kişisel tutumlar ile değerlerin kazandırılmasının örtük programda ağırlık kazandığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Balıkesir PMYO’da uygulanmakta olan resmi program dışında örtük programın kapsamının ne olduğunu açığa çıkarma amacıyla yürütülmüştür. Verilerden yapılan analizde öğrenci puanları arasında orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. En yüksek korelasyon okula yönelik tutum ile polislik mesleğine yönelik tutum puanları arasındadır. Polis özel harekât branşı ile okula yönelik tutum puanları arasında ise ilişki pozitif ve anlamlı olmakla beraber düşüktür. Öğrencilerin polis özel harekât branşı puanlarının da yüksek olduğu dikkate alındığında öğrencilerin branşa yönelik tutumlarının okuldan ziyade bu alana yönelik tercihlerinden kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencilerin polislik mesleğine yönelik tutumları ile özel harekât branşına yönelik tutum puanları arasında orta düzeyde pozitif ilişkinin olması, öğrencilerin zaten bu branşı isteyerek seçmiş olmalarından kaynaklandığı şeklinde açıklanabilir. Çünkü özel harekât branşı öncelikle gönüllü olarak seçilenlerden belirlenmektedir. Bu alana yönelik tutum puanlarının yüksek olması bu tercihlerin doğal bir sonucu olarak açıklanabilir. Ayrıca bu branşta sonuçta polislik mesleğinin bir alanıdır. Doğal olarak pozitif anlamlı ilişkinin olması beklenen bir durumdur.

Gerek tutum puanlarının yüksek olması gerekse tutumlar arasında pozitif ve anlamlı ilişkinin bulunması, öğrencilerin gelecekte mesleki başarılarında olumlu etkiye sahip olacağını göstermektedir. Diğer taraftan araştırmanın nicel bulguları öğrencilerin örtük program kapsamında geçirdikleri öğrenme yaşantıları benimsediklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çünkü tutumun yüksek olması hem okul, hem meslek hem de branşa yönelik tutumlar arasında pozitif orta düzeyde de olsa anlamlı ilişkinin olması öğrenim süreçlerinde olumlu bir yaşantı geçirdiklerini de düşündürmektedir.

Balıkesir PMYO’da uygulanmakta olan örtük program bağlamında öğretim görevlilerince ortaya konulan öğrenme yaşantıları bağlamında, öğretim görevlilerinin eşit derecede en çok tecrübe paylaşımı yaptıkları ve öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine önem verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki öğretim görevlileri resmi programda eksiklik görmekte, bu eksikliği tamamlamak ya da ders içeriklerinde yer alan kuramsal bilginin nasıl uygulanacağını öğrencilere açıklamak istemektedirler. Bu konuda öğretim görevlilerinin ifadeleri incelendiğinde öğrencilerin mevcut programla yetiştirilmelerinin eksiklik olacağına dikkat çekmişlerdir. Bu eksikliği gidermek için yaşamdan örnekler vermenin önemine işaret etmişlerdir. Bu durum, programların öğrencilere yaşamla ilgili tecrübe kazandırmada eksik olduğuna yönelik düşüncelerinin geliştiğini göstermektedir. Polis eğitim programlarının eksik ve yetersiz görülmesi hem Emniyet Teşkilatı içerisinde hazırlanan kurumsal raporlarda (GEAR, 2010; PEMUS, 2011),

hem de bilimsel çalışmalarda (Alaç, 2010; Küçükoğlu ve diğerleri, 2011; Alsancak, ve diğerleri, 2012; Şen ve Muş, 2012) sıklıkla dile getirilen bir sorundur.

Ayrıca öğrencilerin ifade becerilerinin geliştirilmesi, mezun olduklarında kışlada değil toplum içinde ve insanlarla iç içe görev yapacakları için mesleki başarının şartlarından biri olarak görülüyor olabilir. Kendini ifade edebilme becerisi önemli bir gereksinimdir (Alıç, 1995; Şimşek ve Tanaydın, 2002). Bu öneminden dolayı, eğitim sürecinde bu beceriyi geliştirebilmek adına drama yönteminin kullanılması (Karadağ ve Çalışkan, 2006), spor yapmaları (Kırımoğlu, Kepoğlu, Dereceli, Parlak ve Tozoğlu, 2009), ilköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmenlerinden, ön hazırlık yapmalarını istedikleri kazanımlardan birisi olarak (Yapıcı ve Ulu, 2010) literatürde çalışılmış konulardan birisidir.

İkinci sırada öğretim görevlilerince ortaya konulan öğrenme yaşantısı olarak, kişisel gelişime ve adalet ve hakkını savunmaya yine eşit oranda değinmek olmuştur. Kişisel gelişime gereksinim olduğunu düşünen ve resmi programda bu gereksinimin karşılanmadığını düşünen öğretim görevlilerince öğrenme yaşantısı olarak ortaya konulmuştur. Kendini ifade edebilme becerisi ve kişisel gelişim ile uyumlu olarak, öğretim görevlilerinin yaşayarak öğrenme gibi öğrencileri derste aktif hale getirebilecek yöntemlere başvurdukları ve bu yöntemlerin başarıya ulaşması için öğrencilerin düşüncelerini açıklayabilecekleri serbest/demokratik ortam sağladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim görevlilerinin bir kısmının akademik öğrenme ağırlıklı hava oluşturduğu görülmektedir. Öğretim görevlilerinin öğrencilere kitap okumayı tavsiye etmeleri, öğrencilerin öğrenmelerini ve akademik başarıyı artırmak içindir. Ayrıca Becel'in (2013) Gaziantep PMYO'da kitap okuma durumlarını odak noktasına aldığı araştırmasında öğrencilerin en çok Yüksekokulda kitap okumaya elverişli ortamlarının bulunmamasından yakındıkları bulgusuna ulaşmışken Balıkesir PMYO'da böyle bir sorun ifade edilmemiştir. Sayılan bu çabalarla bağlantılı olarak da etkin öğrenme yaklaşımının daha çok benimsendiği görülmektedir. Etkin öğrenme, bireyin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlama yaklaşımıdır ve bunun için de tartışma, geçmiş yaşantılarla bağ kurma, edindiği bilgileri günlük yaşamda uygulama ve problem çözme işlemlerini kendi kendilerine yapma olanağının verilmesi gerekir (Demirel, 2009). Bu yaklaşım sayesinde öğrenenler, bilgilerini tekrarlayarak genişletmekte ve şemalarını güncellemektedirler (Erdem, 2012). Balıkesir PMYO öğretim görevlileri adını koymaksızın etkin öğrenme yaklaşımına uygun yöntemleri benimsemişlerdir.

Öğretim görevlilerinin Balıkesir PMYO'nun örtük programı kapsamında bir dayanışma kültürünün oluşturulduğu görülmektedir. Balıkesir PMYO'nun örtük programı kapsamında bir dayanışma kültürünün oluşturulması, Türk kültürü üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarıyla uyumludur. Türk kültüründe bireycilik yerine dayanışmacılığın baskın olduğuna dair araştırmaları aktaran Şahin vd. (2010)'nin kendi araştırmasında da aynı sonuca ulaşmıştır. Toker-Gökçe ve Oğuz (2015)'un öğretmenlere yönelik araştırmasında da, öğretmenlerin dayanışmacı kültürel değere, bireyci kültürel değerden daha yüksek oranda sahip oldukları görülmüştür. Türk kültüründe beklenen bu duruma karşılık, Batı kültüründe bireyciliğin ve kurala dayalı kültürün baskın olması beklenen bir durumdur. Nitekim Lempp ve Seale (2004), araştırma yaptıkları İngiltere'de bir tıp eğitim kurumunda hiyerarşik ve yarışmacı bir atmosferin bulunduğu, özellikle klinik eğitim süresince sistematik olmayan bir öğretimin ve öğretirken küçük düşürücü davranışların olduğu bulgularına ulaşmışlardır. Ancak Lempp ve Seale'in (2004) araştırmasıyla karşıt, bu tez çalışmasıyla benzer bulgulara yine benzer çalışma alanında Fisher (2000) ulaşmıştır. Fisher'in (2000), öğrenciler ve yetişkinler için uyumsuzluk çözümüne ilişkin kitapları incelediği araştırmasında, eğitim materyallerinin ideolojik yaklaşımının, birliktelik, uyum ve işbirliği anlayışını kapsadığı görülmüştür.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Balıkesir PMYO’da örtük program bağlamında öğrencilerin perspektifinden kendilerine sağlanan öğrenme yaşantıları bağlamında öğrenciler, okuldaki ders başarısı dışında kendileriyle en çok tecrübe paylaşımı yapıldığını belirtmişlerdir. Bu durum, öğretim görevlilerinin yaşamdan örnek vermekte olduklarını, hatalardan öğrenmeyi öğretmeye çalıştıklarını ve hatalarla yüzleşmeyi öğrettiklerini göstermektedir. Öğrencilerden elde edilen bu bulgu, öğretim görevlilerinden elde edilen bulguyla tutarlıdır. Bu sonuçlar göstermektedir ki, öğretim görevlileri Balıkesir PMYO’daki eğitimi “mesleki eğitim” olarak görmekte ve resmi programı eksik bulmaktadırlar.

Genelde polis eğitim programları, özelde ise polis eğitiminin uygulamaya dayalı olmayışı öylesine müzmin bir konudur ki, alanda çalışma yapıp da bu konuya değinmeyen yok gibidir. Bu araştırma kapsamında da ele alınan çalışmalara yukarıda yer verilmiştir. PMYO’larda akademik bir başarı kültürü oluşmadığı ya da akademik bir başarı kültürü yerine uygulamaya dönük bir beceri kültürünün oluşması gerektiğini savunan çalışmaların bir kısmı şunlardır: Yurdaer, 2000; Çöloğlu, 2006; N. Sönmez, 2009; Alaç, 2010; Küçükoglu ve diğerleri, 2011; Şen ve Muş, 2012; Alsancak ve diğerleri, 2012; GEAR, 2010; PEMUS, 2011.

Ayrıca okulda oluşturulan atmosfer, öğrencilerin mesleğini sevdirmeye dayalı değerler aktardıklarını göstermektedir. Ancak diğer taraftan okulda oluşan havanın bazı öğrencilerin kendilerini değersiz hissetmesine neden olduğu ve biraz baskıya dayalı bir hava olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Öğretim görevlilerinin bazı davranışları korku kültürüne dayalı bir havanın varlığını hissettirmektedir. Costello’nun (2001) karşılaştırmalı örtük program araştırmasında, hukuk eğitimi veren okulun öğrencilerini ayrıcalıklı ve seçkin bireyler olarak hazırladığı, oysa gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının devam ettiği diğer okulun ise tam zıddı bir örtük programa sahip olduğu bulunmuştur. Dickerson (2007) ise, öğrencilerin sıklıkla etiketlendiği ve bu öğrencilerin bu etiketlerle asla baş edemedikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

Gerek araştırmanın nicel bulguları gerekse nitel bulguları, öğrencilerin okulda, polislik mesleğine ve özel harekât branşına yönelik olarak geçirdikleri öğrenme yaşantılarını olumlu olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğrencilere kazandırılan örtük program kapsamındaki öğrenme yaşantılarının öğrenciler tarafından genel itibarıyla olumlu olarak algılandığı belirlenmiştir. Bu durum mesleği sevmelerinde ayrıca okula yönelik olumlu duygular geliştirmelerinde önemli bir etkidir. Çünkü öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olması bu durumun açık göstergesi olarak değerlendirilebilir. Hem nicel hem de nitel bulgular öğrencilerin kazandıkları en önemli değerden birinin mesleki sosyalleşme olduğu göstermektedir. Kişisel gelişim ile ilgili değerlerin de yine kazandırılan değerler arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca mesleki sosyalleşmenin yanı sıra bireyin sosyal yaşama uyumunda etkili olan ve aileden başlayarak kazandırılan (Okumuş, 2014) değerlerin de örtük program bağlamında kazandırılmaya çalışıldığı gözlenmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, örtük programa yönelik kuramsal yaklaşımlardan işlevsel yaklaşımın savları ile daha çok bağdaşıklık gösterdiği anlaşılmaktadır. Balıkesir PMYO’nun örtük programı kapsamında öğrencilerin sosyalleşme becerilerine katkı sağlandığı, mesleki yönden sosyalleşmenin özendirildiği görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin haklarını savunmak için cesaretlendirilmeleri ve kişisel gelişime önem verilmesi gibi örtük programın etkileri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın hem nicel verilerini oluşturan tutum puanlarına ilişkin bulgular hem de nitel bulgular birlikte ele alındığında sonuçların birbirini desteklediği görülmektedir. Örtük programın önemli özelliklerinden biri olan tutum, değer, inanç gibi özelliklerin kazandırılmasında etkili olan örtük programın bu özellikleri kazandırdığı nitel araştırma verileri ile de ortaya konulabilir.

Sonuç olarak, Balıkesir PMYO öğretim görevlileri okuldaki eğitimi “mesleki eğitim” olarak görmekte ve resmi programı eksik bulmaktadırlar. Bu araştırma kapsamında betimlenen ve

Balıkesir PMYO’da uygulanmakta olan resmi program dışındaki örtük program resmi programı çoğunlukla desteklemekte, tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Öğrenciler, kendilerine verilen eğitimi benimsemekte, okulda kendilerini değerli olarak algılamaktadırlar. Okuldaki örtük programın, öğrencilerin mesleğe hazırlanmasında duyuşsal özellikler bakımından işlevini yerine getirdiği söylenebilir.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak, resmi programda yer alan derslerde yaşanmış tecrübeler yer verilmesi yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu amaçla resmi programlarda “örnek olaylar” isimli bir ders konulabilir. Her ders bağlamında uygulamalardan ortaya çıkan örnek olayların konuların içerisine yerleştirilmesi öğrencilerin tecrübelerinin gelişmesine, teori ile uygulamanın bütünleştirilmesine katkı sağlayabilir.

PMYO resmi programları geliştirilirken örtük program dikkate alınmalı ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak betimlenen örtük program özellikleri de değerlendirilmelidir. Aynı zamanda polis amiri yetiştiren polis eğitim kurumlarının örtük programlarının kapsamının ne olduğu açığa çıkarılabilir. Böylece polis eğitiminde hangi beklentilerin olduğu ve gerçekte hangi öğrenme yaşantılarının gerçekleştiği saptanabilir ve resmi programla örtük programın örtüşmesi sağlanabilir. Resmi programda yapılacak düzenlemelerle birlikte yapılması gereken kritik çalışma, bu düzenlemeleri hayata geçirecek kişilere yönelik çalışmadır. Öğretim görevlileri ile birlikte PMYO müdürleri ve diğer yöneticilerine yönelik örtük program konusunda eğitimler düzenlenerek farkındalık oluşturulabilir

KAYNAKÇA

- AKIN, G. (2011). Polis Akademisi Öğrencileri İçin Andragojik İlkelere Göre Geliştirilmiş Problem Temelli Mesleki İngilizce Eğitimi Programının Etkililiği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(1), 115–136.
- ALAÇ, A. E. (2010). Türk Polis Teşkilatında İnsan Kaynakları Yönetiminde İş Analizlerinin İşe Alma Ve Eğitim Müfredatlarının Oluşturulmasındaki Önemi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(4), 75–94.
- ALIÇ, M. (1995). Örgütler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 1-40.
- ALSANCAK, H., BALCI, F., ve YILDIRIM, M. (2012), Türk Polis Eğitiminde Durum Eğitimi Modelinin Uygulanması. Alaç, Ali Erkan ve Kara, Hakan B. (Editör). *Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 11–23.
- ANDERSON, T. (2001). The Hidden Curriculum in Distance Education: An Updated View. *Change*. 33(6). 28 – 35.
- BAKIOĞLU, A. ve ÖZCAN, K. (2003). Polis Eğitiminin Değerlendirilmesi: Polis Eğitimcileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17, 19–38.
- BALCI, F., ÇELİK, N., KARA, H. B. (2012). Türk Polis Eğitiminde Teoriden Pratiğe Geçiş: Uygulamalı Durum Eğitimi, *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(3), 1–25.
- BECER, A. (2013). Polis Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Okuma Durumlarına Yönelik Bir Araştırma (Gaziantep Polis Meslek Yüksekokulu Örnekleme). *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,

- 8(13), 517-541, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number :http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6002, ANKARA-TURKEY.
- BUDAK, Y. (2009). Mesleki Eğitimde İhtiyaç Analizi ve İşlevsel Eğitim Programı. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 245, 65–75.
- COSTELLO, C. Y. (2001). Schooled by the Classroom: The (Re)production of Social Stratification in Professional School Settings. Margolis, Eric. (Editör). The Hidden Curriculum in Higher Education. New York: Routledge, pp.43-60.
- ÇÖLOĞLU, M. (2006). Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim Programının Yeterliğinin Değerlendirilmesi (Kayseri, Yozgat, Samsun, Malatya, Aksaray Polis Meslek Yüksek Okulları Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- DEMİREL, Ö. (2009). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- DICKERSON, L. W. (2007). A Postmodern View of the Hidden Curriculum. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Georgia Southern University, Georgia.
- EISNER, E. (1979). The Educational Imagination. (3rd Edition). New York: Macmillan.
- ERDEM, A. R.. (2012). Sınıf Disiplini ve Kuralları. SARP KAYA ,Ruhi. (Editör) Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı yayıncılık,
- ERTÜRK, S. (1975). Eğitimde Program Geliştirme. (İkinci Baskı). Ankara: Cihan Matbaası.
- FISHER, R. M. (2000). Unveiling the Hidden Curriculum in Conflict Resolution and Peace Education: Future Directions toward a Critical Conflict Education and "Conflict" Pedagogy. Online Submission.
- GEAR (Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi). (2010). “Türkiye’de Polis Eğitiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Proje Sonuç Raporu”. Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi.
- GLÉSNE, C. (2012). Nitel Araştırmaya Giriş. (Çev. Editörleri A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÜLOĞLU, T. (2003). Bir Mesleki Eğitim Kurumu Olarak Polis Meslek Yüksek Okulları. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(1), 103–116.
- GÜÇLÜ, S. (2006). Türkiye Ve Federal Almanya Emniyet Teşkilatları Okullarının Eğitim Programları Açısından Karşılaştırmalı İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- JACKSON, P. W. (1990). Life in Classrooms, Teachers College Press (Reprint. Originally published New York, 1968), New York.
- KARADAĞ, E. ve ÇALIŞKAN, N. (2006). İlköğretim Birinci Kademesi Öğrencilerinin Drama Yöntemine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(19), 45–57.
- KARAMAN, Ö. (2012). Türkiye’de ve İngiltere’de Uygulamalı Trafik Polis Eğitiminin Karşılaştırması. Alaç, Ali Erkan ve Kara, Hakan B. (Editör). Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 165 – 184.
- KENTLİ, F. D. (2009). Comparison of Hidden Curriculum Theories. European Journal of Educational Studies, 1(2), 83–88.
- KIRIMOĞLU, H., KEPOĞLU, A., DERECELİ, Ç., PARLAK, N., TOZOĞLU, E. (2009). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerinin Spora Katılımları

- Bakımından İncelenmesi (Ankara-Elmadağ İlçesi Örneği). Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(1), 7 -15.
- KIVRAK, A. (2008). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polis Teşkilatının Yönetim, Eğitim ve Politikalarının Avrupa Birliği Polis Teşkilatları ile Karşılaştırması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KÜÇÜKOĞLU, A., ÖZGÜLER, M. ve KAYA, H. İ. (2011). Öğrenen Merkezli Mikro Öğretim Yöntemi İle Polis Eğitimi. Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar Sempozyumu. Ankara, (6-7 Nisan 2011) Polis Akademisi Başkanlığı.
- LEMPP, H., ve SEALE, C. (2004). The Hidden Curriculum in Undergraduate Medical Education: Qualitative Study of Medical Students' Perceptions of Teaching. British Medical Journal, 329(7469), 770-773.
- LIVESEY, Chris. (2005). "A" Level Sociology: A Resource-Based Learning Approach. Web: <http://www.sociology.org.uk/cload.htm?ceducate.htm> adresinden 21.09.2012 tarihinde alınmıştır.
- MARGOLIS, E. (Editör.) (2001). The Hidden Curriculum in Higher Education, New York: Routledge.
- MARIANI, L. (15–17 March 2001). Documenting The Curriculum: Process and Competence in a Learning Portfolio. British Council 20th National Conference for Teachers of English, Venice. Web: <http://www.learningpaths.org/papers/papercompetence.htm> adresinden 04.10.2012 tarihinde alınmıştır.
- MARSH, C. J. (1997). Perspectives: Key Concepts for Understanding Curriculum, London: The Falmer Press.
- OKUMUŞ, E. (2014). Din ve Sosyalleşme. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(11), 429–454, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7398>, ANKARA-TURKEY.
- PEMUS (Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar Sempozyumu). (2011). "Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar Sempozyumu Sonuç Bildirgesi" Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar Sempozyumu. Ankara, (6-7 Nisan 2011) Polis Akademisi Başkanlığı.
- Polis Yükseköğretim Kanunu. (09 Mayıs 2001). Resmi Gazete, 24397.
- SARI, M. (2007). Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük Ve Yüksek "Yaşam Kalitesi"ne Sahip İki İlköğretim Okulunun Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- SKELTON, A. (1997). Studying Hidden Curricula: Developing A Perspective in The Light of Postmodern Insights, Curriculum Studies, 5(2), 177–193.
- SÖNMEZ, V. (2008). Karşıt Program. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 30, 99–115.
- SÖNMEZ, N. (2009). Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Kayseri Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- SÖNMEZ, N. (2012). İnteraktif Polis Eğitimi ve Eğiticinin Rolü. Alaç, Ali Erkan ve Kara, Hakan B. (Editör). Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 42 – 65.
- SÖZEN, S. (2004). Polis ve Profesyonellik. Polis Bilimleri Dergisi, 6(3–4), 115–130.
- ŞAHİN, İ., FIRAT, N.Ş. ve ZORAOĞLU, Y. R. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Düşleri. Ege Eğitim Dergisi, 11(1), 20-38.

- ŞEN, U. ve MUŞ, E. (2012). Polis Eğitiminde Simülatörlü Atış Eğitimi. Alaç, Ali Erkan ve Kara, Hakan B. (Editör). Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 111 – 127.
- ŞİMŞEK, H. ve TANAYDIN, D. (2002). İlköğretimde Veli Katılımı: Öğretmen-Veli-Psikolojik Danışman Üçgeni. İlköğretim Online, 1(1), 12-16. Web: <http://ilkogretim-online.org.tr/vol1say1/v01s01b.pdf> adresinden 17.02.2015 tarihinde alınmıştır.
- TEZCAN, M. (2003). Gizli Müfredat. Eğitim Sosyolojisi Açısından Bir Kavram Çözümlemesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 53 – 60.
- TOKER-GÖKÇE, A. ve EBRU, O. (2015). Öğretmenlerin Bilgi Uçurma Tercihleri ile Kültürel Değerleri Arasındaki İlişki. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), 51-64.
- TUNCEL, İ. (2008). Duyuşsal Özelliklerin Gelişimi Açısından Örtük Program. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- VARIŞ, F. (1996). Eğitimde Program Geliştirme Teoriler Teknikler. (6. Baskı). Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- WREN, D. J. (1999). School Culture: Exploring the Hidden Curriculum. Adolescence, 34(135), 593 – 596.
- YAPICI, M. ve ULU, F. B. (2010). İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri. Kuramsal Eğitimbilim, 3(1), 43–55.
- YEŞİLYURT, E ve KURT, İ. (2012). Değerleri Kazandırmasındaki Etkililik Açısından Resmi ve Örtük Program ile Okul Dışı Etmenlerin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7(4), 3253-3272, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3844>, ANKARA-TURKEY.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Tıpkı Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.
- YURDAER, A. (2000). Polis Akademisi'nde Verilen Uygulamalı Eğitimin Değerlendirilmesi. Polis Bilimleri Dergisi, 2(7–8), 209–232.
- YÜKSEL, S. (2004). Örtük Program, Eğitimde Saklı Uygulamalar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YÜKSEL, S. (2007). Örtük Programın Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Derslerine Yönelik Düşüncelerindeki Etkisi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 50, 321–345.
- ZENGİN, C. (2012). Tematik Denetim Metodolojisinin Türk Polis Teşkilatı Eğitim Sisteminin Yönetimsel Performans Değerlendirmesinde Uygulanabilirliği. Alaç, Ali Erkan ve Kara, Hakan B. (Editör). Polis Eğitiminde Modern Uygulamalar. Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 66–89.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- BOZTAŞ, K., TEZCİ, E., (2015). “Tutum ve Değerler Kapsamında Polis Meslek Yüksekokulu Örtük Programı / The Hidden Curriculum Of Police Vocational School Of Higher Education In The Field Of Attitude And Values”, TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/11 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8607>, p. 341-362.